

**КИЇВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ ІМЕНІ ТАРАСА
ШЕВЧЕНКА**

Навчально-науковий центр «Інститут біології та медицини»

Кафедра екології та зоології

«ЗАТВЕРДЖУЮ»

Заступник директора

з науково-педагогічної роботи

Ольга ХАРЧЕНКО

«4» серпня 2021 року

**РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ
СУЧАСНІ ПРОБЛЕМИ ЕКОЛОГІЇ ЛЮДИНИ**

для студентів

галузь знань 22 «Охорона здоров'я»
спеціальність 224 «Технологія медичної діагностики та лікування»
освітній рівень «Бакалавр»
освітня програма «Лабораторна діагностика»
вид дисципліни вибіркова

Форма навчання	<u>денна</u>
Навчальний рік	<u>2021/2022</u>
Семестр	<u>8</u>
Кількість кредитів ECTS	<u>3</u>
Мова викладання, навчання та оцінювання	<u>українська</u>
Форма заключного контролю	<u>залік</u>

Викладачі: ас. Карлашук С.В. _____

Пролонговано: на 20__/20__ н.р. _____ (_____) «__» 20__ р.
(підпис, ПІБ, дата)

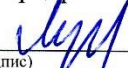
на 20__/20__ н.р. _____ (_____) «__» 20__ р.
(підпис, ПІБ, дата)

КИЇВ – 2021

Розробник(и): Карлащук Сергій Васильович, к.с.- г.н., ас. кафедри екології та зоології

ЗАТВЕРДЖЕНО

Зав. кафедри екології та зоології

 (Дмитро ЛУКАШОВ)

(підпис)

Протокол від «04» червня 2021 р. № 15

Схвалено науково-методичною комісією ННЦ «Інститут біології та медицини»

Протокол від « 17 » 06 20 21 року № 7

Голова науково-методичної комісії (Наталія СКРИПНИК)

« 17 » 06 20 21 року

1. Мета дисципліни: формування знань про оптимізацію і гармонізацію взаємовідносин людини і довкілля, створення екологічно безпечного існування людини в сучасних соціально-економічних умовах, що будь-яка діяльність людини впливає на довкілля, а погіршення стану біосфери небезпечно для всього живого, включаючи людину і людську популяцію, всебічне вивчення людини, її взаємовідносин із навколишнім середовищем, приймати продуктивні рішення у сфері екології людини, використати еколого-фізіологічні механізми адаптації людини до різноманітних клімато-географічних і антропогенних факторів середовища, що дозволяють розробляти науково обґрунтовані заходи щодо профілактики захворювань, спричинених забрудненням оточуючого середовища

2. Попередні вимоги до опанування або вибору навчальної дисципліни (за наявності):

1. Знати закономірності функціонування екосистем, характер зв'язків між біотичними та абіотичними компонентами екосистем
2. Вміти оцінювати характер та наслідки впливу природних та антропогенних факторів на здоров'я та життєдіяльність людини, застосовувати екологічні закони для визначення відповіді організму людини на навантаження
3. Володіти елементарними навичками роботи з науковими статтями, статистичними даними, екстраполяції отриманих даних

3. Анотація навчальної дисципліни

Нормативна навчальна дисципліна «Екологія людини та урбоєкологія» є складовою циклу фундаментальної, природничо-наукової та загально-економічної підготовки фахівців за даним напрямом. Освітня функція дисципліни полягає в тому, щоб забезпечити знання студентів, які б відповідали сучасним вимогам про загальні закономірності адаптації людини до факторів природного та соціального середовища, визначення впливу факторів середовища на генофонд та популяції людини, формування сприятливого середовища існування людини, застосування антропо-екологічного моніторингу, формування та функціонування урбанізованих екосистем та сучасні методи управління міським середовищем.

4. Завдання (навчальні цілі)

Основними завданнями дисципліни є:

- теоретичні: вивчити загальні закономірності взаємодії людини, популяції людей з довкіллям, особливості впливу факторів середовища на організм людини, напрями цілеспрямованого збереження і поліпшення здоров'я населення; збереження оптимальних параметрів природного, культурного, техногенного середовища.
- практичні: оволодіти навичками дослідження демографічних, антропометричних, генетичних показників мінливості та адаптованості людських популяцій, прогнозування можливих змін у параметрах рівня здоров'я людей під дією зовнішніх факторів; оволодіти науково-обґрунтованими нормативами життєзабезпечення з урахуванням прогнозів антропогенного впливу.
- В результаті вивчення навчальної дисципліни студент повинен:
- знати:
 - загальні закономірності взаємодії людини, популяції людей з довкіллям, особливості впливу факторів середовища на організм людини, напрями цілеспрямованого збереження і поліпшення здоров'я особи та населення в цілому;
- вміти:
 - проводити дослідження демографічних, антропометричних, генетичних показників мінливості та адаптованості особи та людських популяцій, прогнозування можливих змін у параметрах рівня здоров'я людей під дією зовнішніх факторів;
 - аналізувати та прогнозувати вплив факторів навколишнього середовища та способу життя особи та його вплив на здоров'я;
- встановлювати інформаційні зв'язки:
 - формулювати чіткі, лаконічні висновки, які передбачають прогноз наслідків впливу факторів навколишнього середовища та способу життя для здоров'я особи
- діяти самостійно та відповідально:
 - демонструвати навички проведення досліджень та спонукання до здорового способу життя та активного дозвілля оздоровчої спрямованості

Згідно вимог проекту Стандарту вищої освіти України (перший (бакалаврський) рівень вищої освіти (сьомий рівень НРК України), галузь знань 22 «Охорона здоров'я», спеціальність 224 «Технологія медичної діагностики та лікування») дисципліна забезпечує набуття здобувачами освіти наступних *компетентностей*:

загальних:

ЗК01. Цінування та повага до різноманітності та мультикультурності

ЗК04. Здатність до абстрактного мислення, аналізу та синтезу

ЗК05. Знання та розуміння предметної області та розуміння професійної діяльності

ЗК07. Здатність вчитися і оволодівати сучасними знаннями

ЗК08. Навики здійснення безпечної діяльності

ЗК09. Здатність до пошуку, оброблення та аналізу інформації з різних джерел

фахових:

ФК08. Здатність застосовувати навички наукового дослідження для аналізу, оцінювання або розв'язання проблем

ФК12. Готовність до безперервного професійного розвитку

ФК13. Здатність комбінувати поєднання різних технологічних прийомів лабораторних досліджень для вирішення професійних завдань

ФК14. Готовність виконувати точно та якісно дослідження, удосконалювати методики їх проведення та навчати інших.

5. Результати навчання за дисципліною

Результати навчання (1. знати; 2. вміти; 3 – комунікація)		Форми (та/або методи і технології) викладання і навчання	Методи оцінювання та порогів критерій оцінювання	Відсоток у підсумковій оцінці з дисципліни
1.1	Знати загальні закономірності взаємодії людини, популяції людей з довкіллям, особливості впливу факторів середовища на організм людини, напрями цілеспрямованого збереження і поліпшення здоров'я особи та населення в цілому	Лекція, практичне заняття	Контрольна робота (КР)	30
2.1	Вміти проводити дослідження демографічних, антропометричних, генетичних показників мінливості та адаптованості особи та людських популяцій, прогнозування можливих змін у параметрах рівня здоров'я людей під дією зовнішніх факторів	Лекція, практичне заняття	Розрахункові задачі, КР, оформлені практичні роботи	25
2.2	Вміти аналізувати та прогнозувати вплив факторів навколишнього середовища та способу життя особи та його вплив на здоров'я	Лекція, практичне заняття	Розрахункові задачі, КР, оформлені практичні роботи	25
3.1	Формулювати чіткі, лаконічні висновки, які передбачають прогноз наслідків впливу факторів навколишнього середовища та способу життя для здоров'я особи	Практичне заняття, самостійна робота	КР, захист звітів за практичними і самостійними завданнями	10
3.2	Демонструвати навички проведення досліджень та спонукання до здорового способу життя та активного дозвілля оздоровчої спрямованості	Практичне заняття	КР, реферат, презентація, оформлені практичні роботи	10

6. Співвідношення результатів навчання дисципліни із програмними результатами навчання

Програмні результати навчання (назва)	Результати навчання з дисципліни (код)				
	1.1	2.1	2.2	3.1	3.2
ПР07. Верифікувати результати лабораторних досліджень для діагностики дитячих хвороб (норма / патологія)	+	+	+		
ПР14. Виконувати мікробіологічні, вірусологічні та імунологічні дослідження для виявлення етіологічних чинників хвороб		+	+	+	+
ПР16. Виконувати санітарно – гігієнічні дослідження об'єктів довкілля, фізичних і хімічних факторів, антропогенних впливів тощо з підготовкою заключення		+		+	

7. Схема формування оцінки.

7.1 Форми оцінювання студентів:

- семестрове оцінювання:

1. Контрольна робота №1 – РН 1.1-3.2.– 20/10 балів,
2. Контрольна робота №2 – РН 1.3–3.2 – 20/10 балів
3. Оформлені практичні роботи – РН 2.1., 2.2., 3.2 — 16/8 балів
4. Захист звітів за практичними і самостійними завданнями – РН 3.1 – 4/2 бали
5. Реферат, презентація – РН 3.2. – 20 / 10 балів
6. Розрахункові задачі – РН 2.1., 2.2. – 20 / 10 балів

- підсумкове оцінювання (у формі заліку):

Підсумкова оцінка за залік виставляється як сума балів за всіма успішно оціненими результатами навчання (оцінки нижче мінімального порогового рівня до підсумкової оцінки не додаються). Позитивну оцінку за залік (зараховано) студент отримує лише за умови написання контрольних робіт та захисту доповіді.

7.2 Організація оцінювання:

Контрольні роботи проводяться після завершення відповідних тем за рахунок лекційних годин. Публічний захист звітів за практичними і самостійними завданнями, рефератів та презентацій а також оцінка розрахункових задяч проводиться впродовж семестру за графіком, який узгоджується зі студентами, за рахунок лекційних годин.

7.3 Шкала відповідності оцінок

Зараховано / Passed	60-100
Не зараховано / Fail	0-59

8. Структура навчальної дисципліни. Тематичний план лекцій і практичних занять

№ п/п	Номер і назва теми*	Кількість годин			
		Лекції	Практичні заняття	Самостійна робота	Консультації
ЗМІСТОВИЙ МОДУЛЬ 1 АДАПТАЦІЯ ЛЮДИНИ ДО ФАКТОРІВ НАВКОЛИШНЬОГО СЕРЕДОВИЩА					
1	Предмет, об'єкт та завдання екології людини. Медичні аспекти екології людини	2			
2	Біологічна та соціальна сутність людини. Стисла історія антропогенезу в загальній історії еволюції біосфери			10	
3	Походження на еволюція людини як біологічного виду. Конституційні типи людини		4		
4	Загальні закономірності впливу екологічних факторів Адаптація людини до факторів навколишнього середовища. Адаптивні типи людини	2			
5	Визначення адаптаційного потенціалу людини		2		
6	Адаптивні реакції мігрантів до клімато-географічних умов		2		
7	Адаптації до екстремальних факторів довкілля (гіпоксія, гіперкапія). Діагностика дизадаптацій.		2		
8	Вивчення стресу та стресового впливу на здоров'я та життєдіяльність людини		2		
9	Теорія стресу. Стрес як умова формування адаптації людини			10	
10	Вивчення біологічних ритмів людини. Біологічний вік людини		2		
11	Визначення показників фізичної працездатності людини		2		
12	Визначення показників розумової працездатності людини		2		
13	Екологія харчування людини. Екологічні та гігієнічні аспекти раціонального харчування як основа здоров'я людини.	1			
14	Визначення добової витрати енергії та добової калорійності харчування для корекції індивідуального харчового раціону.		2		

15	Різноманітність дієт у народів світу. Еволюція дієти людини. Екологічні та гігієнічні аспекти раціонального харчування як основа здоров'я людини			10	
	<i>Модульна контрольна робота 1</i>	1			
ЗМІСТОВИЙ МОДУЛЬ 2. ЕКОЛОГО-ДЕМОГРАФІЧНІ ПРОБЛЕМИ ЛЮДСТВА					
16	Еколого-демографічний стан людства. Динаміка і прогноз показників народонаселення	2			
17	Демографічні та популяційні показники населення. Вікові піраміди, таблиці смертності та їх інтерпретація		2		
18	Демографіческие процессы и здоровье граждан Украины.			10	
19	Забруднення навколишнього середовища. Основні забруднювачі продуктів харчування та їх вплив на здоров'я людини		2		
20	Екологічно-опосередковані захворювання	2			
21	Визначення факторів ризику здоров'ю. Здоровий спосіб життя.		2		
22	Поняття здоров'я. Рівні здоров'я як показник якості життя населення. Екологічно опосередковані захворювання людини	1			
23	Діагностика індивідуального здоров'я. Розробка екологічно-збалансованого харчового раціону дитини і дорослої людини			10	
	<i>Модульна контрольна робота 2</i>	1			
	<i>Консультацій</i>				2
	ВСЬОГО	12	26	50	2

Загальний обсяг годин – 90 год., у тому числі:

Лекцій – 12 год

Практичні заняття – 26 год.

Консультацій - 2 год.

Самостійна робота – 50 год.

9. Рекомендовані джерела:

Основна: (Базова)

1. Залеський І. І., Клименко М. О. Екологія людини: Підручник. К., 2005.
2. Даценко І.І. Гігієна і екологія людини. Навчальний посібник.- Львів, Афіша, 2000-248 с.
3. Гончаренко М. С., Бойчук Ю. Д. Екологія людини: Навч. посіб. Суми, 2005.
4. Бондар О. І. , Коринік І. В., Ткач В. М. Екологія людини: За заг. ред. О. І. Федоренко. К.; Х., 2005.
5. Микитюк О. М., Злотін О. З., Бровдій В. М. та ін. Екологія людини. 3-тє вид. Х., 2004.
6. Мовчан В. Н. Экология человека: Учеб. пособие. СПб., 2004.
7. Семенюк Н. В. Екологія людини. Хмельницький, 2002
1. Кучерявий В.П. Урбоекологія. – Львів: Світ, 1999. – 360 с.
2. Экология города / под ред. Ф.В. Стольберга. – К.: Либра, 2000. – 464 с..
3. Владимиров В.В., Микулина Е.М., Яргина З.Н. Город и ландшафт. – М.: Мысль, 1986. – 236 с.
4. Глазычев В.Д. Социально-экономическая интерпретация городской среды. – М., 1984. – 180 с.
5. Голубец М.А. Актуальные вопросы экологии. – К., 1982. – 155 с.
6. Голубец М.А. Від біосфери до соціосфери. – Львів, 1997. – 256 с.

Додаткова:

1. Даценко І.І. Гігієна і екологія людини. Навчальний посібник.-Львів, Афіша, 2000 - 248 с.
2. Экология города /Под ред.Стольберга В.Ф.-К.: Либра,2000.-464 с.
3. Державні санітарні правила планування та забудови населених пунктів, Затверджені наказом МОЗ України від 19.06.1996 р. № 173
4. Державні санітарні правила охорони атмосферного повітря населених місць(від забруднення хімічними та біологічними речовинами)(ДСП-201-97). Затверджені наказом МОЗ України від 09.07.1997 р.№ 201.
5. Экология человека: Курс лекцій, Ильиных И.А. 2005
6. Экология человека : конспект лекций Хребтова Т.В., 2011
7. Экология: конспект лекцій, Горелов А.А., 2009
8. Карлашук С.В. Ентомокомплекси в сучасному агроландшафті // Карантин і захист рослин. – 2005. – №6. – С. 20-22.